

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет стоматології та фармації
Кафедра мистецтвознавства і загальногуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор

Міжнародного гуманітарного
університету
професор Грошевенко К.В.

« 12 » 12 2021 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія України та української культури

Рівень вищої освіти

другий (магістерський) рівень вищої освіти

(назва рівня вищої освіти)

Ступінь вищої освіти

магістр

(назва ступеня вищої освіти)

Спеціальність

221 «Стоматологія»

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма

«Стоматологія»

(найменування освітньої програми)

Викладач	к.ю.н., доцент Остапенко Тимур Олександрович
Профайл викладачів	ORCID : 0000-0003-0714-4018
Контактний тел.	050-391-44-98
E-mail:	t_ostapenko@onua.edu.ua
Сторінка курсу у Moodle	https://moodle.mgu.edu.ua/user/profile.php?id=2363
Консультації	Понеділок, п'ятниця 15.00-17.00 каб. 419

Складає розроблену та прийняту на засіданні кафедри мистецтвознавства та заочно гуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від 20.08.2021 р.

Завідувач кафедри мистецтвознавства та заочно гуманітарних дисциплін проф. Овчиннікова А.П.

Гарант освітньої програми проф. Штурмінський

Начальник навчального відділу доц. Райчева Л.І.

Проректор з науково-педагогічної роботи проф. Гончарук А.Г.

Анотація до курсу

Історія України – навчальна дисципліна, яка вивчає закономірності розвитку суспільного життя в конкретних формах, в просторово-часових вимірах. Минуле є активним фактором змін, які відбуваються сьогодні. Змістом історії взагалі є історичний процес, який розкривається в подіях життя людини, дані про які збереглися в історичних пам'ятниках і джерелах. Події ці надзвичайно різноманітні. Вони стосуються розвитку господарства, внутрішньої і зовнішньої політики держави, міжнародних стосунків, діяльності історичних осіб.

2. Мета та цілі курсу

Мета вивчення історії України полягає не лише у тому щоб задовольнити пізнавальні потреби студентів, а й виховати у них дух національної свідомості. Фактично даний курс потрібний не лише для підвищення якості володіння історичними знаннями, а й для всебічного глибокого усвідомлення величезної цінності незалежності Української держави. Сьогодні вже не підлягає сумніву твердження, що розвиток країни повинен базуватися на глибоких знаннях історичного минулого, на злагоді громадянського суспільства і держави, використанні всіх позитивних рис менталітету народів України, спрямованих на загальноукраїнську ідею «розбудови незалежної, економічно незалежної європейської держави». Зважаючи на це, вивчення історії України має величезне значення, насамперед тому, що сприяє усвідомленню складного, багатогранного і часто суперечливого нашого історичного минулого, зокрема – українського державотворення.

3. Формат курсу

. В межах курсу студенти ретроспективно вивчають закономірності розвитку суспільного життя в конкретних формах, в просторово-часових вимірах. Вивчаючи курс «Історія України», студенти готують індивідуальні завдання за окремими темами, що цікавлять їх найбільше, виступаючи з відповідними доповідями, а також приймають участь в обговоренні усіх тем курсу.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У процесі реалізації програми дисципліни Історія України формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:
Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Навчальна дисципліна Історія України забезпечує досягнення програмних результатів навчання, передбачених освітньою програмою:

2. Організувати культурний діалог на рівні, необхідному для ефективної професійної діяльності.

6. Розуміти принципи і мати навички етичної поведінки, соціально відповідальної та свідомої діяльності у сфері правоохоронної діяльності.

5. Обсяг курсу

Загалом		Вид заняття		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
3	90	14	14	62

6. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Курс, (рік навчання)	Обов'язкова / вибіркова
2021 - 2022	1	1	Обов'язкова

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи онлайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

8. Політика курсу

У процесі викладання навчальної дисципліни застосовуються інтерактивні методи навчання, відбувається активне долучення студентів до обговорення кожного з питань курсу, що сприяє оволодінню ними професійними компетентностями щодо визначення особливостей формування та розвитку українських земель в різних історичних періодах. Особлива увага на заняттях приділяється вивченню генезису, еволюції та сучасному розвитку української державності.

9. Схема курсу

Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) / Формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Кількість годин	Вага оцінки
<p><i>Змістовий модуль 1. Історичний розвиток українських земель з найдавніших часів до ХХ ст.</i></p> <p>Тема 1. Предмет і завдання курсу «Історія України», його періодизація та історіографія.</p> <p>1. Поняття предмету дисципліни «Історія України».</p> <p>2. Періодизація курсу та її особливості.</p> <p>3. Історіографія дисципліни «Історія України».</p> <p>4. Функції дисципліни «Історія України».</p> <p>5. Принципи історичних досліджень.</p> <p>6. Завдання та особливості курсу на сучасному етапі розвитку України.</p> <p>7. Зв'язок курсу з іншими дисциплінами.</p>	Лекція	Презентація	2-7, 15, 16, 25, 26, 27.	<p>Передивитись презентацію, 2 год</p> <p>Розподіл тем індивідуальних завдань серед студентів.</p> <p>Підготувати індивідуальне завдання та відповідну доповідь на наступне заняття.</p>	2 акад. год.	5
<p>Тема 1. Предмет і завдання курсу «Історія України», його періодизація та історіографія</p> <p>Доповіді студентів за темою заняття та їх обговорення.</p>	Практичне заняття	Презентації, доповіді студентів	2-7, 15, 16, 25, 26, 27.	Передивитись презентації доповідей, 2 год	2 акад. год.	5
<p>Тема 2. Утворення, розвиток та занепад Київської Русі</p> <p>1. Теорії походження державності у східних слов'ян:</p> <p>а) норманська теорія;</p> <p>б) автохтонна теорія;</p>	Лекція	Презентація	2-7, 15, 16, 25, 26, 27.	<p>Передивитись презентацію, 2 год</p> <p>Розподіл тем індивідуальних завдань серед студентів.</p> <p>Підготувати індивідуальне завдання та відповідну доповідь на</p>	2 акад. год.	5

<p>в) теорія «єдиного коріння».</p> <p>2. Утворення староруської держави – Київська Русь.</p> <p>3. Характеристика державного ладу Київської Русі.</p> <p>4. Державні реформи княгині Ольги, князя Володимира Великого та князя Ярослава Мудрого.</p> <p>5. Суспільний устрій.</p> <p>6. Хрещення Русі.</p> <p>7. Пам'ятники права Київської Русі: звичаї, угоди Русі з Візантією, князівське законодавство, Руська Правда.</p> <p>8. Архітектура та іконопис Київської Русі. Андрій Рубльов.</p> <p>9. Заснування Києво-Печерської Лаври.</p>				<p>наступне заняття</p>		
<p>Тема 2. Утворення, розвиток та занепад Київської Русі</p> <p>Доповіді студентів за темою заняття та їх обговорення.</p>	<p>Практичне заняття</p>	<p>Презентація</p>	<p>2-7, 15, 16, 25, 26, 27.</p>	<p>Передивитись презентацію, 2 год</p> <p>Розподіл тем індивідуальних завдань серед студентів.</p> <p>Підготувати індивідуальне завдання та відповідну доповідь на наступне заняття</p>	<p>2 акад. год.</p>	<p>5</p>
<p>Тема 3. Утворення, розвиток та занепад Галицько-Волинської держави.</p> <p>1. Боротьба східнослов'янських князівств проти іноземних загарбників.</p> <p>2. Підвищення економічного і політичного значення міських феодальних центрів.</p> <p>3. Утворення Галицько-Волинського князівства.</p> <p>4. Роман Мстиславович, Данило Галицький.</p> <p>5. Характеристика суспільного ладу Галицько-Волинського князівства.</p> <p>6. Характеристика державного устрою</p>	<p>Лекція</p>	<p>Презентація</p>	<p>2-7, 15, 16, 25, 26, 27.</p>	<p>Передивитись презентацію, 2 год</p> <p>Розподіл тем індивідуальних завдань серед студентів.</p> <p>Підготувати індивідуальне завдання та відповідну доповідь на наступне заняття</p>	<p>2 акад. год.</p>	<p>5</p>

Галицько-Волинського князівства.						
Тема 3. Утворення, розвиток та занепад Галицько-Волинської держави. Доповіді студентів за темою заняття та їх обговорення.	Практичне заняття	Презентації, доповіді студентів		Передивитись презентації доповідей, 2 год	2 акад. год.	5
Тема 4. Захоплення українських земель сусідніми державами та утворення Великого князівства Литовського. 1. Входження українських земель до складу Литовської держави. 2. Захоплення Галичини Польщею. 3. Кревська унія 1385 р. та її наслідки. 4. Ліквідація князем Вітовтом самостійності українських удільних князівств. 5. Виступ литовсько-руської знаті на чолі з князем Свидригайлом Ольгердовичем. 6. Московське князівство та Кримське ханство та їхній вплив на геополітичне становище українських земель. 7. Захоплення Закарпаття та Буковини іноземними державами.	Лекція	Презентація	2-7, 15, 16, 25, 26, 27.	Передивитись презентацію, 2 год Розподіл тем індивідуальних завдань серед студентів. Підготувати індивідуальне завдання та відповідну доповідь на наступне заняття	2 акад. год.	5
Тема 4. Захоплення українських земель сусідніми державами та утворення Великого князівства Литовського. Доповіді студентів за темою заняття та їх обговорення.	Практичне заняття	Доповіді студентів	2-7, 15, 16, 25, 26, 27.	2 год Розподіл тем індивідуальних завдань серед студентів. Підготувати індивідуальне завдання та відповідну доповідь на наступне заняття	2 акад. год.	5
Тема 5. Виникнення та розвиток українського козацтва та Запорозької Січі. 1. Історіографія питання та проблеми періодизації	Лекція	Презентація	2-7, 15, 16, 25, 26, 27.	Передивитись презентацію, 2 год Розподіл тем індивідуальних	2 акад. год.	5

<p>історії українського козацтва.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Причини утворення українського козацтва та осередки його розселення. 3. Початкова організація козацьких загонів. 4. Спорудження перших військових укріплень за Дніпровими порогами під проводом Дмитра (Байди) Вишневецького. 5. Спорудження укріплень на острові Мала Хортиця. 6. Запорізька Січ та її органи управління. 7. Причини та наслідки створення реєстрового козацтва. 8. Військові походи реєстрових козаків. 9. Історичне значення українського козацтва. 10. Образотворче мистецтво українських козаків. 				<p>завдань серед студентів. Підготувати індивідуальне завдання та відповідну доповідь на наступне заняття</p>		
<p>Тема 5. Виникнення та розвиток українського козацтва та Запорозької Січі. Доповіді студентів за темою заняття та їх обговорення.</p>	<p>Практичне заняття</p>	<p>Презентації, доповіді студентів</p>	<p>2-7, 15, 16, 25, 26, 27.</p>	<p>Передивитись презентації доповідей, 2 год</p>	<p>2 акад. год.</p>	<p>5</p>
<p>Тема 6. Визвольна війна українського народу під проводом Богдана Хмельницького 1648–1657 рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови і причини Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького 1648-1657 рр., особливості її періодизації. 2. «Пункти козацькі» 1649 р.: причини розробки, зміст і значення. 3. Зборівська угода – черговий етап відродження української державності. 4. Білоцерківська угода, її зміст і значення. 5. Центральні і місцеві органи влади і управління в Україні-Гетьманщині в роки Визвольної війни. 	<p>Лекція</p>	<p>Презентація</p>	<p>2-7, 15, 16, 25, 26, 27.</p>	<p>Передивитись презентацію, 2 год Розподіл тем індивідуальних завдань серед студентів. Підготувати індивідуальне завдання та відповідну доповідь на наступне заняття</p>	<p>2 акад. год.</p>	<p>5</p>

<p>6. Пошуки військових союзників, укладення у вересні 1650 р. договору з Молдавією.</p> <p>7. Відновлення прав Православної церкви.</p>						
<p>Тема 6. Визвольна війна українського народу під проводом Богдана Хмельницького 1648–1657 рр. Доповіді студентів за темою заняття та їх обговорення.</p>	Практичне заняття	Презентація		<p>Передивитись презентацію, 2 год</p> <p>Розподіл тем індивідуальних завдань серед студентів.</p> <p>Підготувати індивідуальне завдання та відповідну доповідь на наступне заняття</p>	2 акад. год.	5
<p>Тема 7. Україна-Гетьманщина в др. пол. XVII-XVIII ст.ст.</p> <p>1. Причини розколу України-Гетьманщини у другій пол. XVII ст.</p> <p>2. Гетьманування Івана Виговського, його політичний проект. Гадяцька угода 1658 р.</p> <p>3. Гетьманство Юрія Хмельницького. Переяславські статті 1659 р.</p> <p>4. Гетьманство Івана Брюховецького. Московські статті 1665 р.</p> <p>5. Політична діяльність гетьмана Правобережної України Петра Дорошенка.</p> <p>6. Гетьманування Дем'яна Многогрішного. Глухівські статті 1669 р.</p> <p>7. Політичний проект І. Мазепи та спроба його втілення</p>	Лекція	Презентація	2-7, 15, 16, 25, 26, 27.	<p>Передивитись презентацію, 2 год</p> <p>Розподіл тем індивідуальних завдань серед студентів.</p> <p>Підготувати індивідуальне завдання та відповідну доповідь на наступне заняття</p>	2 акад. год.	5
<p>Тема 7. Україна-Гетьманщина в др. пол. XVII-XVIII ст.ст. Доповіді студентів за темою заняття та їх обговорення.</p>	Практичне заняття	Презентації, доповіді студентів	2-7, 15, 16, 25, 26, 27.	Передивитись презентації доповідей, 2 год	2 акад. год.	5

10. Система оцінювання та вимоги

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з дисципліни «Історія України» здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у Міжнародному гуманітарному університеті». Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою.

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: екзамен.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і студентів на першому занятті. Рівень знань оцінюється:

«відмінно» – студент дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, рішення задач та виконання вправ є правильними, демонструє знання матеріалу підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформлює завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність і творчість у виконанні групових завдань;

«добре» – коли студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність у виконанні групових завдань;

«задовільно» – коли студент дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність, участь у виконанні групових завдань;

«незадовільно з можливістю повторного складання» – коли студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, має неповний конспект лекцій, індиферентно або негативно проявляє себе у виконанні групових завдань.

Підсумкова (загальна оцінка) курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за усіма видами робіт, зазначені у таблиці нижче.

Виконання навчальних завдань і робота за дисципліною має відповідати вимогам «Положення про академічну доброчесність у Міжнародному гуманітарному університеті» (затверджене ректором наказом № 112 від 01.11.2018 року).

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

<i>Денна форма навчання</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
I. Обов'язкові			
<i>Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях</i>			
1.1. Підготовка до семінарських (практичних) занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час семінарських (практичних) занять	40
<i>Виконання модульних завдань</i>			
1.2. Підготовка до модульного контролю знань	-//-	Перевірка правильності виконання модульних завдань	15 за 1-й модуль 20 за 2-й модуль 15+20 = 35
<i>Виконання завдань для самостійного опрацювання</i>			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Разом балів за обов'язкові види РС			85
II. Вибіркові			
<i>Виконання індивідуальних завдань</i>			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.2. Аналітичний (критичний) огляд наукових публікацій, судової практики тощо	-//-	Перевірка та обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР	5
Разом балів за вибіркові види РС			15
Всього балів за РС			100

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

<i>Заочна форма навчання</i>			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
I. Обов'язкові			
<i>За виконання модульних (контрольних) завдань</i>			
1.1. Підготовка до модульного контролю знань	Відповідно до розкладу	Перевірка правильності виконання модульних завдань	1 x 70 = 70
Разом балів за обов'язкові види СРС			70
II. Вибіркові			
<i>Виконання індивідуальних завдань (за бажанням студента)</i>			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	10
2.2. Аналітичний (критичний) огляд наукових публікацій, судової практики тощо	-//-	Перевірка та обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР	10
2.3. Інші види індивідуальних завдань	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР	10
Разом балів за вибіркові види СРС			30
Всього балів за РС			100

Підсумковий контроль знань по даній дисципліні проводиться у формі *письмового іспиту* за екзаменаційними білетами, кожен з яких включає 3 питання. Питання, що включаються до екзаменаційних білетів є вузловими, узагальненими, комплексними, потребують творчого підходу при побудові відповіді та уміння синтезувати отриманні знання.

Питання до екзаменаційних білетів формуються в межах змісту програми дисципліни, але не мають дублювати програмні питання. Програмні питання доводяться до студентів на початку навчального семестру.

Підсумкове оцінювання знань студентів здійснюється з урахуванням результатів оцінювання поточної роботи в семестрі та результатів іспиту за 100-бальною системою.

11. Рекомендована література

Основна

1. Бойко О.Д. Історія України. Посібник / О.Д. Бойко – Видання 2-ге, доповнене. К., 2007. 344 с.

2. Борисенко В.Й. Курс української історії. З найдавніших часів до кінця XIX ст. Навчальний посібник для вузів. 2-ге видання. К., 1998. 654 с.
3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX – XX ст. К., 1996. 499 с.
4. Губарев В.К. Історія України: Конспект лекцій для студентів і викладачів. Донецьк, 2004. 744 с.
5. Дорошенко Д. Нарис історії України. Т. 1,2. К., 1991. 544 с.
6. Ефименко А. Історія українського народу. К., 1990. 284 с.
7. Історія України / під ред. Ю.Зайцева. Львів, 1996. 361 с.
8. Історія України / Наукові редактори Ф.Стеблій, Я.Грицак. Львів, 1996. 382 с.
9. Історія України в особах XIX – XX ст. К., 1995. 788 с.
10. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Збірник документів і матеріалів / За заг.ред. А.П. Коцура, Н.В. Терес. Київ-Чернівці, 2008. 511 с.
11. Історія України. Курс лекцій . Навчальний посібник для студентів вузів. У 2-х книгах. К., 1991. 723 с.
12. Історія України. Навчальний посібник / Під загальною редакцією В.А.Смолія. К.,1997. 683 с.
13. Історія України. Посібник / За редакцією Г.Д.Темка, Л.С.Тупчієнка. К., 2002. 572 с.
14. Історія України: Курс лекцій / під ред. Мельник П.Г. –К., “Либідь”, 1991-1992. 288 с.
15. Історія України: нове бачення: у 2-х т. / під ред. В.А. Смолія. К.. 1995. 294 с.
16. Крип’якевич І. Історія України. Львів, 1990. 200 с.
17. Крип’якевич І. Коротка історія України. К., 1993. 185 с.
18. Історія України. К.: Арістей, 2007. 633 с.
19. Історія України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Світлична; рец.: В. В. Кравченко, О. Я. Красівський . 5-те вид. К.: Каравела, 2008. 400 с.
20. Історія України: навч.-метод. посіб. для семінарних занять/ В. М. Литвин (кер. авт. кол.), А. Г. Слюсаренко, В. Ф. Колесник та ін.; за ред. : В. М. Литвина. К.: Знання, 2006. 608 с.
21. Історія України: неупереджений погляд: факти, міфи, коментарі/ В. В. Петровський, Л. О. Радченко, В. І. Семененко. Х.: Школа, 2007. 591 с
22. Історія України та її державності: Навч. посіб. для студ. і викл. вищ. навч. закл./ І.Є. Дещинський , І.О. Гаврилів, Р.Д. Зінкевич та ін.; За наук. ред. Л.Є. Дещинського; М-во освіти і науки України, Наук.-метод. центр вищ. освіти МОН України. 3-те вид., переробл. і допов. Л.: Бескид Біт, 2005. 368 с.
23. Історія України XX - початку XXI століття: навч. посіб./ П. П. Панченко , Н. П. Барановська, С. С. Падалка [та ін.] ; за заг. ред. В. А. Смолія. К.: Знання, 2004. 582с.
24. Історія України. Документи. Матеріали. К.: Академія, 2002. 630 с.
25. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навчальний посібник. К., 2001. 391 с.
26. Литвин В.М. Історія України. К., 2008. 522 с.
27. Полонська-Василенко Н. Історія України. К., 1992. 399 с.
28. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України. Т. 1,2. К., 1995. 519 с.
29. Субтельний О. Україна: історія. К., 1994. 734 с.
30. Федоров О.В. Історія України: Навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання. Кіровоград, 2003. 409 с.

Допоміжна

31. Аграрна політика в Україні періоду національно-демократичної революції (1917-1921 рр.): [монографія]/ Н. А. Ковальова, С. В. Корновенко, О. В.
32. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі. К., 1993. 599 с.
33. Багалій Д. І. Вибрані праці: у 6 т.; Нац. акад. наук України. Х.: НУА. 1999. 631 с.
34. Голод 1932-1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. К., 1990. 811 с.
35. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: Нариси політичної історії. К., 1993. 276 с.
36. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII – XVIII ст.: кордони, населення, право. К., 1996. 366 с.
37. Гуслистий К. Запорізька Січ та її прогресивна роль в історії українського народу. К., 1995. 481 с.
38. Держалюк М. Міжнародне становище України та її визвольна боротьба у 1917 – 1922 роках: Монографія. К., 1998. 491 с.
39. Іванченко Р. Україна від Кия до Кравчука: Короткий нарис української державності. К., 1992. 611 с.
40. Історія українського козацтва: нариси : у 2 т./ редкол. В. А. Смолій. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». – 2007. 492 с.
41. Москалюк М. М. Загальний нарис промислового розвитку України в другій половині XIX - на початку ХХ ст.: монографія. Тернопіль: ТНПУ, 2007. 257 с.
42. Оглоблин О. Українсько-Московська угода 1654: науково-популярна література. К.; Л., 2005. 586 с.
43. Павленко С. О. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. К.: КМ Академія, 2004. 722 с.
44. Сокирко О. Лицарі другого сорту. Наймане військо Лівобережної Гетьманщини, 1669-1726 рр. К.: Темпора, 2006. 280 с.:

Нормативні акти

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 2-го скликання //ВВР. 1996.№ 30.Ст. 141.
2. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 р. № 396-IX // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2020, № 7, № 8, № 9, ст.48
3. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 р. // Голос України. 2010.17 лют.
4. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2-3. Ст. 12.
5. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р.// Відомості Верховної Ради України. 1999. № 20–21. Ст. 190.
6. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. // Офіційний вісник України. 2016. № 3. Ст. 28.
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. 1997. №24. Ст. 170.
8. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 40.Ст. 290.
9. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 48. Ст. 254.
10. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 16. Ст. 146.
11. Про закордонних українців: Закон України від 4 березня 2004 р. у редакції від 09 лютого 2012 р. // Відомості Верховної Ради України – 2004. № 25. Ст. 343.
12. Про імміграцію : Закон України від 7 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 41, Ст. 197.
13. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квітня 2019 р. // Відомості Верховної Ради України.

2019. № 12 Ст. 81.

14. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. Ст. 222.
15. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 13. Ст. 65.
16. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р.
17. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. Ст. 256.
18. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 19. Ст. 134.
19. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376
20. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 36. Ст. 529.
21. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 1. Ст. 1.
22. Про політичні партії: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 23. Ст. 118.
23. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. 2000. №23. Ст. 176.
24. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. № 19-20. Ст. 179.
25. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України . 1991. №46. Ст. 617.
26. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 25. Ст. 283.
27. Про статус народного депутата України: Закон України від 3 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. 1993. №3. Ст. 17.
28. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII// Офіційний вісник України. 2016. № 56. Ст. 1935.
29. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99.
35. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. 2004. №36. Ст.448.
30. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 7 квітня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. №40. Ст. 404.
31. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014. №47. Ст.2051.
32. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15 січня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. 1999. №11. Ст.79.
33. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014. №34. Ст.1167.
34. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. 2004. №50. Ст.540.
35. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. 2010. №40. Ст.527.
36. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. №32. Ст.314.
37. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. №2. Ст.5.
38. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. №38. Ст.385.
39. Про очищення влади: Закон України від 16 вересня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014. №44. Ст.2041.
40. Про особливу процедуру усунення Президента України з посади (імпічмент) : Закон України від 10 вересня 2019 р. // Відомості Верховної Ради України. 2019. №40. Ст.212.

Інформаційні ресурси

Стародавня доба: <http://www.Exlibris.Org.Ua.>, (див. цифрові бібліотеки та портал Інституту історії України НАН України)
Київська Русь: <http://readbookz.Com/book/>, <http://ukrhist.At.Ua/publ.>, <http://litopys.Org.Ua.>, <http://uateka.Com/uk>
Литовсько-Руська держава: <http://pidruchniki.ws.>, <http://radnuk.info.>, <http://www.history.vn.ua.>, <http://uris.org.ua/>, <http://politics.ellib.org.ua/>
Українські землі в складі Речі Посполитої <http://studentam.net.ua.>, <http://pidruchniki.ws.>, <http://history.vn.ua.>, <http://histua.com> **Українські землі наприкінці XVII-XVIII ст.** <http://www.ebk.net.ua.>, <http://textbooks.net.ua/content/view/5794/41/>
Українські землі в складі Російської імперії кін. XVIII - XIX ст.: <http://ukrmap.su.>, <http://pidruchniki.ws>
Українські землі в складі Австро-Угорської імперії кін. XVIII - XIX ст.: ukraine-history.com.ua., <http://studentam.net.ua.>, <http://readbookz.com.> (див. також цифрові бібліотеки та портал Інституту історії України НАН України)
Українське національне відродження кін. XVIII-XIX ст. <http://buklib.net/component/opt.>, <http://www.history.vn.u>, <http://litopys.org.ua/>
Економічний розвиток Українських земель др. пол. XIX – поч. XX ст.: <http://uahistory.>, <http://seminaria.rv.ua.>, <http://.history.iv-fr.net/article.php>
Україна на початку XX ст.: <http://mestectvo.com> Історія України., <http://www.history.vn.ua.>, <http://www.history.vn.ua.>, <http://textbooks.net.ua>

Цифрові бібліотеки

“ExLibris” – режим доступу: <http://exlibris.org.ua/>
“Літера” – режим доступу: <http://litera-ua.livejournal.com/8211.html>
“Історія України” – режим доступу: <http://historyua.narod.ru/>;
“Електронна бібліотека Князева” – режим доступу: <http://ebk.net.ua/index.htm>
“Ізборник” – режим доступу: <http://litopys.org.ua/>
“Малоруська народна історична бібліотечка” – режим доступу: <http://mnib.malorus.org/>
“Чтиво” [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://chtyvo.org.ua/>;
своєрідна цифрова бібліотека порталу “Гуртом” (перший український торрент-трекер) Друкована література // Hurtom – торрент-голока: перший український торрент-трекер. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewforum.php?f=11>
Портал Національної бібліотеки України ім. Вернадського (НБУВ) <http://www.nbuv.gov.ua/>
Портал Інституту історії України НАН України <http://www.history.org.ua/>
<http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> - каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України.
<http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html> - каталог наці. бібліотек країн світу.
<http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> - каталог електронних бібліотек України
<http://www.lib.com.ua/> - електронна бібліотека
<http://www.ebk.net.ua> – повні тексти юридичних книг (бібліотека Князева).

Підручники

- Музиченко П.П. Історія держави і права України : навч. посіб. – 6-те вид., перероб. і доп. / П.П.Музиченко. – К. : Знання, 2007. – 471с. / westudents.com.ua/.../417-storya-derjavi-prava-ukrani-muzi...
- Історія держави і права України, том 1 - за ред. В.Я. Тація, А.Й.Рогожина, В.Д.Гончаренка / <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/682/>. <http://chitalka.info/pravoznavstvo.html> - безкоштовна студ. бібл. юр-х ресурсів.

Електронні довідково-інформаційні видання

е-Енциклопедія історії України // Інститут історії України НАН України: офіційний веб-сайт. – режим доступу: <http://www.history.org.ua/?l=EHUs>
Енциклопедія Українознавства // Книгарня “Горизонт”. [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://horyzont.narod.ru/slownyk_4.htm.

Українська енциклопедія // UAPEDIA.COM.UA. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.uapedia.com.ua/>.

Українська Радянська Енциклопедія // Лексика – українські енциклопедії та словники. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://leksika.com.ua/ure/>.

Електронні джерела

Джерела з історії України <http://uahistory.info/category/dwerela/>

Документальні виставки on-line(теми-Автограф української історії Голодомор;Історія державності;Радянський тоталітаризм;Вибори;Персоналії;Друга світова війна дати)<http://www.archives.gov.ua/Sections/Avtografy/R-3.php>